

KÖNYVTÁRI Híradó

XXVIII. ÉVF.

1984. NOVEMBER

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR DOLGOZÓINAK TÁJÉKOZTATÓJA

A TARTALOMBÓL:

● KÓHALMI BÉLA CENTENÁRIUMA

● FSZEK KIÁLLÍTÁS PRÁGÁBAN

● BIBLIOGRÁFIA A CIGÁNYSÁGRÓL

Szerkesztő bizottság:

Bíró Ferenc, dr. Csoma Mihályné, Hegedűs Zsuzsanna,
Mátrai Mátyás *főszerkesztő*,
Mezey László Miklós *szerkesztő*,
Mikó Zoltán, Pataki Ferenc, Rostás Jenőné,
Székely Ervinné

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta

Ára: 2,- Ft

Előfizetési díj egy évre: 24,- Ft

Készült a FSZEK sokszorosítójában

Táskaszám:

84/498

Eng. szám: III/UHB/30/1981

ISSN 0139-1917

KÉT ÚJ KÖNYVTÁRUNK - ISKOLÁKBAN

KELL-E PASARÉTNEK KÖNYVTÁR?

Ezt a kérdést többen feltették különböző fórumokon ez év elején.

A végső döntés nyomán, öthónapos előkészítő munka után a könyvtár 1984. október 15-én nyitott - 8 ezer kötetten, gyermek- és felnőtt állománnyal - a II. kerületi Budenz utcában, egy ujonnan épült általános iskolában.

A címben feltett kérdésre a pozitív választ már az előkészületek során lehetett sejteni a felfokozott, lelkes érdeklődésből. E sejtés a nyitás után beigazolódt. Három hét alatt 400-ra nőtt a beiratkozott olvasók száma, a napi látogatottság pedig nem ritkán a 120-130-at is meghaladja. Az, hogy iskolában működik a könyvtár, új szituációt jelent az eddig más gyakorlathoz szokott könyvtárosoknak is. Új olvasói szokásokkal ismerkednek:

- gyorsabban forognak a könyvek, olykor naponta gazdát cserélnek;

- sok a "csak" helyben olvasó, nem kölcsönző gyerek, akik "tessék ezt a nevenre holnapig félretenni" kéréssel biztosítják másnapra is az olvasnivalót.

Jó, hogy a pedagógusokkal nagyobb az együttműködési lehetőség, ami megnyilvánulhat egy-egy gyerekre való fokozottabb odafigyelésben vagy a tananyaghoz kapcsolódó könyvtári kutatómunka előzetes meg-

beszélésében, de a hagyományos csoportos foglalkozások, könyvtári bemutatók gyümölcsözőbb kamatoztatásában is.

Jó, hogy a gyerekek itt várhatják meg a szüleiket tanítás után, és jó, hogy a szülők, nagyszülők, a "külön torna" vagy "angol" alatt a könyvtárban böngészve, olvasgatva várhatják meg gyerekeiket.

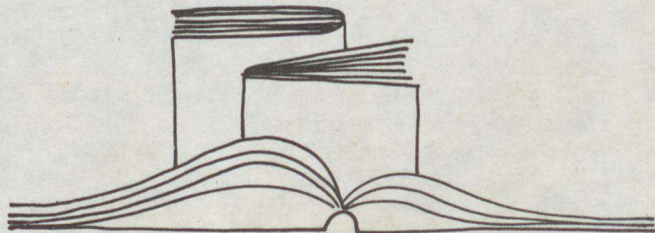
Hogy mi nem jó?

- hogy nincs kész a katalógus,
- hogy az állomány nem teljes,
- hogy hézagos a kézikönyvtár,
- hogy kevés a gyerekregegy.

Mindezen hiányosságok ellenére a könyvtár - a környék lelkes érdeklődésének középpontjában - működik.

A címben feltett kérdésre a válasz: egyértelmű.

Szerdahelyi Edit

KÖNYVTÁR A VÁROS SZÉLÉN

1984. október 12. nem történelmi dátum, de a XV. kerület és a Bogáncs uti Általános Iskola életének jelentős állomása. Új, kettős funkciójú könyvtárat avattunk, a FSZEK XV/5-ös gyermekrészlegét.

A megnyitón részt vettek a XV. kerületi Tanács és a pártbizottság vezetői, az iskola vezetősége, a FSZEK-központ képviselője, a kerületi főkönyvtárvezető és a XV. kerület könyvtárosai. Az ünnepi beszédet a Tanács művelődési osztályának vezetője mondta, az iskola kórusa és szavalói hangulatot adó műsorukkal vették birtokba a szép, új könyvtárat.

A megnyitóig a főkönyvtárvezető akadályokat legyőzni tudó, rátermett irányításával és mindenre kiterjedő gondoskodásával jutottunk el. Tudott megsokszorozott erővel, optimizmussal dolgozni és be tudta vonni az új könyvtár munkálataiba összes dolgozóját. A kerület könyvtárosa-inak közös munkájával és fáradságos hétköznapi árán született az új könyvtár. Még az egyik térelválasztó fal és egymányezetig érő polcsor rögzítése megoldatlan, a nehezen kiharcolt külön bejárati ajtónk elromlott, ideiglenes visszavevő-beíró asztalunk működött, de zavartalanul működik a könyvtár. Jelenleg 8500 könyvvel rendelkezünk és állományunkat sokféle katalógus tárja fel. Az eddig eltelt tíz munkanap alatt 135 olvasót irtunk be, 727 könyvet kölcsönöztünk, a könyvtárnak 355 helybenolvasója és 271 látogatója volt, 4 csoportfoglalkozást tartottunk.

Az iskola tanáraival együtt szenvedélyesen, hittel, bizalommal állandóan hatni akarunk a fejlődő lelkekre a magunk példájával is. Közben nem felejtjük el a saját fiatalságunkat sem. Esetenként komoly rábeszélés után, de ellátogatnak hozzánk a jótálló szülők is, akik gyermekük érdekében társakká válnak a könyvtárosokkal. A biztató kezdet, az olvasók lelkesedése igazolja mindazokat, akik hisznek a könyvtár emberformáló erejében; abban, hogy érdemes az olvasót - a kétévest, a pedagógust, a tétova kamaszt egyaránt - mindenkor rangot adó felelősséggel kezelni.

A Bogáncs uti Általános Iskolán kívül hozzánk tartozik még a kerület néhány óvodája és a Sződliget uti Általános Iskola, melyeknek már hirt adtunk könyvtárunk megnyitására.

Rajtunk a felelősség! Olvasóink felnőtt élete lehet a folytatás, mely egy nemzedékkel továbbadhatja az olvasás szeretetét. A könyvtár sikeres működéséhez szárnyakat adó erőket jelentenek a tanárok, a jótállók és az olvasók bizalmának szaporodó jelei. A kezdet nagyon nehéz még egy ilyen türelmetlenül várt könyvtárban is. A könyvtárosok néha keserűséggel érzik, hogy mondataik olykor a semmibe hullnak, de sohasem tudhatják bizonyosan, szavaik mikor, kiben válnak kőbe vésett igéknél is maradandóbbá. Mint Radnóti írta:

"Szétszór a szél - mégis a sziklaszál ha nem ma, - holnap visszadalolja majd mit néki mondok, és megértik nagyranövő fiak és lányok."

Nagy Józsefné

KÓHALMI BÉLA ÉS A SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR Kóhalmi Béla születésének 100. évfordulóján

Kóhalmi Béla pályáján végigtekintve gondolkodásra késztet, hogy hat évtizedes művelődéspolitikai munkásságából alig tizenöt esztendeig működött a fővárosi könyvtárban, élete mégis ezzel az intézménnyel forrott legerősebben össze. Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy Kóhalmi Béla életművének megítélésében egyetlen mércénk lehet: hol alkotta a legmaradandóbbat. Erre csak az lehet a válasz, hogy tengernyi munkájából a Fővárosi Könyvtárban folytatott tevékenysége a legkiemelkedőbb.

Szabó Ervin kiváló vezetői képességének egyik legfőbb erénye az volt, hogy különleges érzékkel választotta meg munkatársait, majd rendkívüli tudásával, szuggesztív egyéniségével nevelte, irányította őket. Az emberek megítélésében a ké-

pesség, a végzett munka volt a mércéje. Szabó Ervin felismerve Kóhalmi tehetségét, olyan feladatokkal bízta meg, amelyeket egyetemi végzettséghez kötöttek. Kóhalmi áldozatos munkával váltotta be Szabó Ervin bizalmát, ekként a Fővárosi Könyvtár lett az ő egyeteme. Mestere példája magatartását is formálta. Így vált ebből a szerény, szorgalmas, alkalmazkodásra nevelt ifjúból forradalmár és európai műveltségű könyvtáros.

Kóhalmi Béla rövid idő alatt széles körű könyvtárosi tapasztalatokat szerzett. Szabó Ervin megbízásából 1910-1912 között fölkereste Bécs, Drezda, Berlin, Posen, Bern és Zürich könyvtárait. Tapasztalatait a Fővárosi Könyvtár korszerűsítésében érvényesítette. Kóhalmi Béla Vértesy

Miklósnak adott interjújában mondotta: "A Fővárosi Könyvtár magától értetődően demokratikus és családi légkörében az öreg-fiatal problémát nem ismerték. Szabó Ervin két-három évi együttlét után egyenrangunak tekintette munkatársait és teljesen megbízott bennük. Munkájukat úgy ellenőrizte, hogy leült melléjük dolgozni és közben megbeszéltek a szakozási és egyéb kérdéseket. Nem sokkal belépésem után tért át a könyvtár a tizedes szakrendszerre. Első részét a brüsszeli kiadásból velem fordította le Szabó Ervin -ez nyomtatásban is megjelent-, majd mikor a könyvtár a Városházáról a Gróf Károlyi utcába, nagyobb helyiségbe költözött, az új betűrendes és szakkatalógus szervezési munkáit bizta rám. Pikler Blankának, a későbbi neves bibliográfusnak a segítségével a kitűzött időre, 1914. május 1-re el is készültünk. Azt hiszem, ma ritkán biznak fiatalokra ilyen nagy feladatokat." Így fejezte emlékezéseit: "A tizedes évek elején, amikor Szabó Ervin propagandája révén a sajtó nagy része sokat foglalkozott a Fővárosi Könyvtár terveivel, a központi könyvtár részére is megindultak a könyvvásárlások. Ez a könyvkereskedelemben élénkséget vitt. A 'levegőben volt' ekkor, hogy a tekintélyes Magyar Könyvszemle mellett egy olvasmányos, eleven könyvtári folyóiratot kellene megindítani. Lantos antikvárius Szabó Ervint kérte fel egy ilyen lap szerkesztésére. Ő azonban nem vállalta és maga helyett engem ajánlott. 1913-ban a lap meg is indult Könyvtári Szemle címen. Ez volt Szabó Ervin bizalmának újabb jele" - fejezte be nyilatkozatát Kőhalmi Béla.

Dienes Lászlóval, Madzsar Józseffel, Braun Róberttel és Pikler Blankával a legelőbbet tette annak érdekében, hogy a Fővárosi Könyvtár a legkorszerűbb, a társadalmi átalakulást szolgáló könyvtárrá fejlődött. A Fővárosi Könyvtár ekkor a legmodernebb könyvtárpolitikai törekvések szinte egyedülálló kísérletező és alkotó műhelye volt. Ebben az új eszmék iránt fogékony, gondolatgazdag Kőhalmi Bélának is jelentős szerepe volt. Keze nyomát megtaláljuk a könyvtár kölcsönzőrendszerében, katalógusaiban, raktározási rendszerében éppúgy, mint az olvasószolgálat valamennyi területén.

Dienes László ekkor már szoros kapcsolatban állott a kommunista párttal. Hivatali szobáját 1919 februárjában az üldözött párt vezetőségének a rendelkezésére bocsátotta. 1919. február 20-án a KMP új illegális vezetősége a Fővárosi Könyvtárban alakult meg. Dienes az akcióba csupán Kőhalmi Bélát avatta be. Rákos Ferenc pedig Kőhalmi lakásán szerkesztette az illegális Vörös Újságot.

A Szabó Ervin mellett eszmélkedett Kőhalmi Béla utja meghatározott volt, a proletárdiktatura győzelmekor Dienes László helyetteseként az országos könyvtárügy vezetője lett. Április 15-én ugyancsak Dienes Lászlóval együtt rendeletet irt alá a Szabó Ervinről elnevezett könyvtár újjászervezéséről. Ebben kimondják, hogy "be kell hálózni a fővárost közmivelődési könyvtárakkal és szakkönyvtárakkal, úgy, hogy a város dolgozó népe mindenütt ráakadjon a tanulás templomaira."

Az ellenforradalom győzelme után Kremmer Dezső, az új igazgató a következőket állapította meg: "A bolsevizmus kitörésében, a diktatura támogatásában a könyvtárunk számos vezető tisztviselője volt bűnös. A bolsevizmus könyvtárügyének egész szervezete dr. Dienes László főkönyvtáros és Kőhalmi Béla könyvtáros műve volt. Ebben a szervezetben a legelső helyet természetesen a Városi Nyilvános Könyvtárnak szánták." Kremmer e sorok írásakor nem sejtette, milyen dicséretet mondott Dienes László és Kőhalmi Béla tevékenységéről.

A Tanácsköztársaság leverése után Kőhalmi menekülésre kényszerült, 1934-ben térhetett haza. Itthon, éppúgy, mint az emigrációs években, szerkesztői munkát végzett. Könyvtárban természetesen nem dolgozhatott.

A felszabadulás után a könyvtárban újra a szabóervini célkitűzések kerültek előtérbe és ha nem is akadálytalanul, de egyre határozottabban bontakozott ki ennek az iskolának következetes érvényesítése. Biztosítéka az volt, hogy e koncepciót olyan kommunista vezetők képviselték, mint Dienes László és Kőhalmi Béla.

Kőhalmi megbízott igazgatói minőségében "aprómunkát" végzett, mégis döntően hozzájárult az általa annyira szeretett Fővárosi Könyvtár munkájának újjászervezéséhez. Nem igazgatott, nem dirigált, de munkájával, műveltségével, emberségével a könyvtár jó szellemének egyik meghatározója volt. Fő feladatában, a szerzeményezési munkában különös gondot fordított a Központi Könyvtár eredeti társadalomtudományi profiljának helyreállítására, közben szerkesztette a könyvtár évkönyvét.

Villámcsapásként hatott, amikor 1950-ben az akkori felettes szervek úgy döntöttek, hogy lemondanak Kőhalmi Béla további munkájáról. Ma már alig van mód, hogy igazán tiszta képet kaphassunk a melőzés politikai, illetve személyi okairól. Bizonyosan közrejátszott ebben az, hogy a könyvtárban is elterjedt a bizalmatlanság légköre. A személyi kultusz elterjedése nyomán a Tanácsköztársaság harcosait mindenütt fenntartással fogadták, a Szabó Ervin tanítványokat gyanakvással figyelték. Szakmai és politikai állásfoglalásuk többek ellenszenvével találkozott, nem néztek jó szemmel ezeket az egyforma tradíciójú embereket.

Tisztelettel figyeltük Kőhalmi Bélát, aki az öregkor higgadt bölcsességével ismét ujat tudott kezdeni és a fiatal nemzedék oktatásában és nevelésében talált új feladatot. Ekkor, egészen 1956-ig 690

forintos nyugdíjjal "becsülték meg" Kőhalmi Béla munkásságát. Azt a munkát, amely művelődéspolitikailag és könyvtártechnikailag is oly szilárd, hogy ma is arra építhetnek a Szabó Ervin Könyvtár munkatársai!

Kevés embernek adatik annyi tehetség és energia, hogy minden ujrakezdése egyre magasabb szintről indult és egyre feljebb ivelt. Pedig valamennyi ujrakezdés egy-egy bukás is volt. A törékeny, már fáradt Kőhalmi Bélának mégis volt ereje hozzá, hogy felülemelkedve minden sérelmén, eljusson az egyetemi katedráig, a Kossuth-díjig. Ebben a Szabó Ervin könyvtárban szerzett tudása meghatározó volt. Számtalan megnyilatkozásából tudtuk, hogy - a haladó és forradalmi magyar könyvtárpolitika országosan elismert veteránjává növekedett Kőhalmi Béla - a régi szeretettel ápolta a könyvtárhoz fűződő kapcsolatait.

Ha csupán a Fővárosi Könyvtárban eltöltött másfél évtizednyi munkáját vesszük figyelembe - ami csak egy része életművének - akkor is a magyar könyvtárügy legkiemelkedőbb alakjai közé tartozik.

Születésének 100. évfordulóján a Szabó Ervin Könyvtár képviselői nem helyezték el a megemlékezés virágait Kőhalmi Béla sírján. A szelíd mosolyú Béla bácsi - ha ezt tudná - talán egy kicsit összevonná szemöldökét.

Pataki Ferenc

LÁTOGATÁS

PRÁGA '84

A Könyvtári Híradó /a továbbiakban: K.H./ nagybecsű szerkesztője felkért, mi szerint feltétlenül írjak néhány közvetlen, színes, ugyanakkor tárgyilagos és igy-tovább sort a K.H. novemberi számába prágai utunkról.

Kezdetben nem nagyon fült hozzá a fogam; először is, mert egyáltalán meg kell írni, másodszor, mert a saját munkájáról nem szívesen ír az ember. De hát mit lehet tenni? A szerkesztő az szerkesztő, addig jár a nyakadra, amíg meg nem kapja a kért anyagot. A szerző szabadsága abban fejeződik ki, hogy valami szokatlant, "szabálytalant" próbál írni, amolyan "vallomásképp" arról, amit ez a szűk egyhetes prágai kirándulás jelentett /jelent/ a számára.

Mit jelent számomra Prága? Ez az első kérdés, és úgy látszik, áthághatatlan akadály. Járkálsz a valójában ismeretlen városban, mégis mintha ismernéd. Rovod a girbe-gurba kis utcákat, a parányi tereket; a nyelv alig-alig ismerős, legfeljebb a gesztusok, a hangulat /a város "lelke"/. Egy este a mozdulatlan Moldván felfedeztem az

alvó hattyukat, az az érzésem támadt, mint-ha valaki egy végtelen fekete lepelre fehér fonallal himezte volna rá a mesét idéző madarakat. Ez is Prága. De Prága a reggel munkába indulók siető serege, a viháncoló kisiskolások, az Óváros téren meg-megálló, egymásba karoló nyugdíjasok, a színházak előtt kisszékkal sorbanállók, az egész pultot betöltő természetes, meghatározhatatlan koru hölgy a hentesnél, a letűnt századok kormos kövei, a barokk szentek kocsikerék glóriája, a Hradcsin rezzenéstelen arcu őrei, a Kehelyhez címzett vendéglő feliratai és zenéje... szóval Prága minden, akárcsak Budapest, Közép-Európa. A távolság "üveggyölyőjét" röpké egy óra alatt kezünkbe adja a csehszlovák légitársaság IL-62-es repülőgépe. A többi csak rajtunk, rajtam mulik, mit hozunk haza Prágából, úgy, hogy egy kicsit magunk is ottmaradunk.

Maga az utazás - távirati stílusban:

Október 22-e, hétfő kora reggel, találkozik a Ferihegyi repülőtér várójában. Amikor a főigazgató-helyetessel megérkezünk, Mikó Zoltán már ott van, akárcsak a könyvtárban, nem lehet megelőzni. Vámvizsgálat /néhány udvarias kérdés/, biztonsági ellenőrzés, Mátrai zsebében füttyül az ulti-pénn. A cseh pilóta merész ivben huzza fel a gépet 9000 méter magasba, egy pillanatra nem kapok levegőt - ez az első légi utam. Egyéb baj nincs. A táj gyönyörű, simán landolunk. Zója, a tolmácsunk vár, egy tavalyi fénykép alapján azonosított bennünket. Délután baráti megbeszélés a könyvtár igazgatónőjének, Bimkovánek a szobájában; a cigarettának árt, ha ráfolyik a vörösbor. Aznap nem dolgozunk, ismerkedünk a környékkal.

Október 23., kedd. Elkezdjük a kiállítás anyagának felrakását. Most örülünk csak igazán, hogy itthon mindent előkészítettünk, szinte varázslatos gyorsasággal kerülnek helyükre a tablók. Nekünk csak az elvi irányítás marad, az ottani propagandaształy munkatársai, Hanka és Pepa /Hašlerová és Salmon/ tünenényes technikával rákják, hozzák, viszik az anyagot - és a sört. Itt jegyzem meg, osztatlan elismerést arat az anyag világszínvonalucsomagolása, nemkülönben Dóczi kollégám népi ihletésű diszitése a címzésen. Mindent egybevetve, a kiállítás szerda délutánra teljesen elkészült, még az elkerülhetetlen fordítási /stiliztikai/ hibákat is kijavították. Brázdová asszony sasszeme a legkisebb fonákságot is felfedezte.

A megnyitóra csütörtökön, 25-én került sor. Bemutakozásunk osztatlan sikert aratott. Igaz ugyan, hogy az igazgatónő ruhakölteményére szokatlan mintákat rajzolt a barátság jegyében kiloccsantott vörösbor, de ez a kis incidens eltörpült az események egészének sikere mellett.

Természetesen vásároltunk, sétáltunk, bámszkodtunk, fényképeztünk, kártyáztunk és beszélgettünk, mintha csak otthon lettünk volna.

Hazafelé a prágai repülőtér biztonsági őrei elvették a főigazgató-helyettes szalonnázó kiskését, elegáns zacskóbankapta vissza Ferihegyen. Cseppnyi nemzetközi helyzet a prágai idillben.

Befejezés: Prága olyan, mint Budapest vagy legalábbis majdnem. Egy kicsit az enyém /miénk/ is.

Aknay Tibor

Družba knihoven

VEČERNÍ PRAHA

29. 10. 1984

V Městské knihovně na nám. dr. Vacka probíhá do konce roku výstava Ervína Szabó - Budapešť.

Výstava, která popovídá o životě a činnosti slavného knihovníka Ervína Szabó v Praze, konkrétně o dvou ústředních knihovnách hlavních měst, které náležely na barokních fotografických do půlstoletí, studovny, čítárny, audiovizuálního studia, hudebního oddělení, které slouží budapešťským čtenářům.

Knihovna má jméno po Ervínu Szabóvi, který patřil k hlavním organizátorům revolučního hnutí v Maďarsku.

★ **POD NÁZVEM KNIHOVNA ERVINA SZABÓ BUDAPEŠT** je otevřena v Městské knihovně v Praze výstava. Ervín Szabó (1877-1918) byl kulturním politikem, známým socialistickým myslitelem a mezinárodně uznávaným vědcem a knihovnickým odborníkem. Na výstavě jsou mj. soustředěny ukázky ze sbírkových fondů a barevné fotografie knihovny Ervína Szabó. Výstava potrvá do 31. prosince.

[Zprávy ČTK]

RUDÉ PRAVO 30. 10. 1984

Szeptember 25-én Sonja Pfeiffer, a Tel-Avivi Egyetem jogi karának könyvtárosa járt könyvtárunkban.

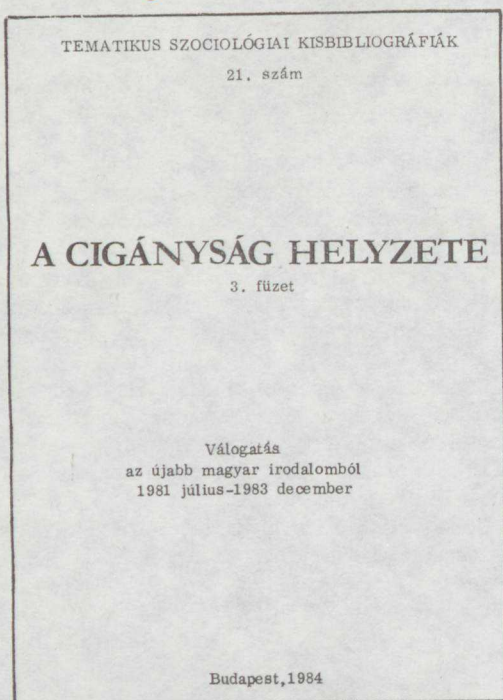
Svéd szakkönyvtárosok egy csoportja tájékozódott a központ tevékenységéről szeptember 26-án.

Szeptember 28-án az NSZK-ból hazánkba látogató könyvtárszakos egyetemi hallgatók ismerkedtek a központi könyvtár gyűjteményével, olvasószolgálatával és helytörténeti munkájával.

Szeptember 11-én könyvtárunkba látogott Dagmar Svátková, a Pilseni Városi Könyvtár módszertani osztályvezetője, aki a hálózat irányításáról informálódott; meglátogatta a XI. és XIII. kerületi főkönyvtárakat.

Szeptember 24-én és 25-én a központi könyvtár és két kerületi könyvtár munkáját tanulmányozta Paul Filotas egyetemi könyvtáros Kanadából.

MEGJELENT ————— A CIGÁNYOKRÓL -A CIGÁNYOKÉRT

Az újabb embertani, néprajzi és nyelvészeti kutatások lehetségessé teszik a cigányok észak-perzsi származtatását is. Csoportjaik hosszú perzsi /ma Irán/ tartózkodás után kezdték meg még ma is tartó vándorlásukat. A hagyományos nézet szerint őshazájuk India, bár a kutatók számára e tekintetben nem állnak rendelkezésre minden szempontból egyértelmű és megbízható adatok, bizonyítékok. Mindenesetre a romani nyelv az indiai nyelv rokona, antropológiai szempontból pedig a cigányok az indiai bhaktukkal rokonok, illetve velük azonosíthatók.

Magyarországi megjelenésükről már a XIII. századból származó irások is tanuskodnak. Ezt az időpontot követően mintegy 150-200 év telt el, amikor megjelentek az első, letelepedésüket halálbüntetés terhe mellett tiltó törvények - az elsők között Angliában, Franciaországban, Svédországban és Poroszországban. /Ebben az időben Angliában 18 ezer embert akasztottak fel a törvény megszegése miatt, Poroszországban minden 18 éven felüli cigányt megöltek. Hasonló eset-

re sajnós Magyarországon is volt példa: Mária Terézia, majd II. József elvetette a cigányoktól gyermekeiket és megtiltották az egymás közötti házasságukat. A közelmúlt történetéből pedig csak egy példa: a fasiszta Németország kb. 600 ezer cigányt pusztított el./

Ma Magyarországon hozzávetőlegesen 350 ezer cigány él, és most már hozzátehetjük, hogy folyton javuló körülmények között. Hazánkban százak fáradoznak azon, hogy e népcsoport társadalmi haladását elősegítsék, boldogulásukat megkönnyítsék. Ehhez a hosszadalmas és fáradtságos munkához nyújtanak segítséget a könyvtárak is a maguk módján. vagy úgy, hogy olvasótáborokat szerveznek és direkt módon próbálnak segíteni, példát adni, kapaszkodókat kijelölni, vagy úgy ahogy arról néhány füzetecske tanuskodik.

A FSZÉK Szociológiai dokumentációs osztálya egy évtizeden belül már negyedszer ad közre a cigányság társadalmi helyzetét feltáró bibliográfiát "A cigányság helyzete" címmel. /Tematikus szociológiai kisbibliográfiák sorozat./

A bibliográfiai tételek az általános kérdések /bibliográfiák, párt- és állami határozatok, a cigányság általános helyzete ma/ csoportján túl a foglalkoztatottság, pályaválasztás; a demográfia, egészségügy; az oktatás; a művelődés, művészet; a deviáns magatartás, bűnözés, valamint a cigányság története témák köré csoportosulnak. A köztölt terjedelem miatt e bibliográfiák nem tartalmazzák a néprajzi, az egészségügyi és történeti tárgyú írásokat, a kisebb riportokat, a napilapok hiradásait és a szépirodalmi műveket. Pontosabban: az utolsó két füzet csak a "többoldaloság kedvéért" vesz fel néhány tanulmányt a nyelvtudomány, a néprajz és a történelem tárgyköréből. A szerkesztő Vágh Mária hasonlóképpen járt el a szépirodalomnál is. Csak azt a néhány kötetet vette fel a füzetekbe, amelyeknek a kritikai visszhangja társadalmi vitát váltott ki. E kisbibliográfiák közel hetven dokumentumból válogatják anyagukat.

Bertalan Béla

RÉGI ÁRUCIMKÉK ÉS REKLÁMBÉLYEGEK

a Budapest-gyűjtemény állományában

Életünk folyamán körülvesznek bennünket a legkülönfélébb üvegek, palackok, áruk tartalmozó dobozok. Ezeket használat után eldobjuk, s velük pusztulnak a diszítésüket szolgáló, gyakran igen szép grafikai megoldású címkék. Mialatt nyomdáink kapacitásának jelentős részét épp ezek előállítására köti le, alig-alig van olyan közgyűjtemény, mely ezek beszerzését, tárolását feladatának tekintené. Inkább néhány megszállott magángyűjtő áldoz hobbiként pénzt és energiát arra, hogy számottevő mennyiséget halmozzon fel belőlük.

Sokáig a Budapest-gyűjtemény sem volt kivétel ez alól, 1977 óta azonban minden évben hirdetést adunk fel, melyben tudatjuk minden érdeklittel, hogy többek között ilyen jellegű aprónyomtatványokat is vásárolunk. Azóta jónéhány érdekes, szép régi címke jutott a tulajdonunkba, melyek megszerzését minden szempontból nyereségként könyvelhetjük el.

Legértékesebb szerzeményünk talán egy tulnyomórészt italcimkével teleragasztott album, melynek anyaga többségében a dualizmus korában készült nyomtatvány, legrégebb darabjai pedig még a kiegyezés előtt keletkeztek. Legérdekesebb az a két "Sas-hegyi" feliratu boros vignetta, mely a

filoxera előtti időket idézi, amikor a budai hegyeket szőlő borította, s Budát az ország jeles borvidékei között tartották számon. Nyomon követhetjük a kőbányai sörfőzés kialakulását is a kezdetektől fogva a virágzásig. Mindezt zömében grafikailag igen tetszetős címkéken, melyek közül néhányon a gyár dokumentum értékű ábrázolása is látható. Érdekes ipartörténeti emlékek az 1870-es években Pesten gyártott pezsgők színes, korukra igen jellemző címkéi. Nagyon jellegzetesek a Gschwindt és Zwack gyárak produktumait hirdető címkék.

Különösen figyelemreméltó az a kis dosszié, amely tíz különböző szivar doboz címkét tartalmaz, ezeket valószínűleg a szabadságharc ötvenedik évfordulója alkalmából hozta forgalomba a Dohányjövődék, s a nagy idők híres szereplőinek /Széchenyi, Kossuth, Mészáros Lázár, Dembinski, Batthyány stb./ arcképével diszített. A századforduló táján forgalomban levő gyógyszerek és drogéria-cikkek címkéit találjuk egy harmadik mappában.

Az anyag nagy része azonban nincs tékába rendezve. Tulnyomó többségük italos palackok /sör, tömény- és üdítőital, ásványvíz/ diszítése volt, de találkoztunk szappan, gyógyszer, vászonáru címkékkel is.

Külön csoportot alkotnak a szálloda címkék, melyeket a vendégek bőröndjeire ragasztottak. Ma is létező hotelek nevei mellett olyan, már csak az idősebb generáció elbeszéléseiből ismert nevekkel találkoztunk mint a Ritz, a Carlton, a Vadász-kürt.

A grafikai megoldás az esetek többségében igényes. A múlt század második felének stílusától a jellegzetes szecesszióon keresztül a két világháború közötti évek "új tárgyilagosság"-ának leegyszerűsített, stilizált formáig minden irányzattal találkoztunk.

A fővárosi ipar és a hazai reklámgrafika története szempontjából egyaránt fontos címkeinket kiegészíti néhány levélzáró reklámbélyeg: a nemzetközi vásárokat, a budapesti közműveket, az Állatkertet, kiállításokat, különféle kereskedéseket pro-

pagálnak. Századunk első felének legkülönbözőbb éveiből származnak, jelentőségükről mindaz elmondható, amit az előbbieken a címkekről leirtunk. Külön érdekesség, hogy közülük néhány a korabeli nagyméretű plakát miniatűr változata. /Ezredéves kiállítás, Eggenberger műkereskedés, Állatkert, BNV 1932./

Meg vagyunk győződve róla, hogy íróasztalok fiókjainak mélyén, szerte az egész országban még sok régi aprónyomatvány rejtőzik. Tulajdonosaik gyakran nem is sejtik, hogy van olyan közgyűjtemény, mely igényt tart ezekre, sőt pénzt is ad értük. Ezt szeretnénk mindenkihez tudatosítani, s reméljük, hogy az idén rövidesen esedékes újabb felhívásunk ezuttal sem marad visszhang nélkül, s gyűjteményünk ismét gyarapodik néhány szép, régi címkével.

Indali György

EZ TÖRTÉNT

A GYERMEKKÖNYVTÁRAKBAN

Az I/3-as fiókkönyvtárba szeptember 27-én a Tárnok utcai ötödikesek orosz szakköre látogatott el. Október 19-én meseórát tartottak.

A II/2-es könyvtárban október 11-én rendezték meg az angol szakkör foglalkozását. Október 12-én zeneórára került sor. Október 23-án Petőfi Sándorról tartottak rendhagyó irodalom órát. 25-én ismét az angol szakkör vert tanyát a könyvtárban. November 1-én az orosz szakkör tagjai készültek fel a kerületi versenyre.

A San Marco utcai uttörőházban Magyarország madaraival ismerkedtek a gyerekek. A III/4-es fiókkönyvtárban október 19-én könyvtárunk névadója, Szabó Ervin volt a foglalkozás témája. A III/6-os könyvtárban október 13-án játszóházat rendeztek, egyúttal bábokat és papírsárkányt készítettek.

A IV. kerületi Munkásotthon utcai gyermekkönyvtárban október 5-én tartották a kerületi iskolai könyvtárosok értekezletét. Október 26-án "Esztétika a művészetekben" címmel Kopetty Lia és Kautzky Ervin - a Gyermekszínház művészei - előadásorozatának első része hangzott el.

A Liszt Ferenc téri gyermekkönyvtárban szeptember 6-án tartották a kerületi tanítói munkaközösség összejövetelét. Október 18-án politikai vitakört rendeztek, a foglalkozást Firon András vezette. 20-án bábkiállításához kapcsolódó rajzos foglalkozásra került sor, melyen Lévai Sándor bábtervező a "Százszorszép" című mesefilm figuráit mutatta be a gyerekeknek. Október 23-án Benedek Elek születésének 125. évfor-

dulójáról emlékeztek meg. Az ünnepen Benedek András író emlékezett meg a nagy székely mesemondóról.

A kőbányai főkönyvtár gyermekrészlegében október 5-én az 1848-49-es forradalomra és szabadságharcra emlékeztek a Pataky téri iskola napközisei. Október 24-én a Történelmi Klub tagjai Mátyás királyról és koráról cseréltek véleményt.

A kelenföldi főkönyvtárban október 16-án új könyveket ismertettek. Október 23-án a Mémnök utcai negyedikesek a XVIII. századi Magyarország társadalmi, művelődési viszonyairól beszélgettek. A Menyecske utcai könyvtárban október folyamán több alkalommal tartottak Balázs Béla életművét tárgyaló foglalkozást az író születésének centenáriuma alkalmából. Két ízben a földrajz szakkör ülésének színhelye volt a könyvtár. Október végén Benedek Elekre emlékeztek, és 30-án a Fonotéka Klub összejövetelére került sor. Az Albertfalva utcai könyvtárban október 2-án "Nyelvelés?" címmel játékos beszédművelő órát tartottak. Október 10-én új könyveket ismertettek. 22-én, 25-én és 26-án második osztályosok barangoltak az őszben.

A XIII/3-as könyvtárban október 29-én került sor a "Móra és én" című gyermekrajz-kiállítás megnyitójára, amelyről következő számunkban részletes tudósítást adunk.

A XV/4-es könyvtárban az Árpádházi királyokkal és Mátyás királlyal foglalkoztak a Bocskai utcai iskola negyedikesei október 16-án.

A XVIII/2-es fiókkönyvtárban október 3-án környezetismereti foglalkozás keretében az Őszről beszélgettek.

A XIX/3-as könyvtárban október 16-án és 23-án Gáspár János muzeológus, a Közlekedési Múzeum munkatársa a világ, illetve Magyarországi műszaki és közlekedési múzeumairól tartott előadást. A gazdagon illusztrált előadást második alkalommal már jól sikerült vetélkedő is kísérte. Október 28-án Kovács Lajos zenetanár az ütőhangszerekről tartott előadást. A XIX/4-es könyvtárban október 2-án Móra Ferencre emlékeztek. Október 22-én "Jártak-e a Földön idegen lények?" címmel tartottak diáképekkel illusztrált előadást.

A XX. kerületi könyvtárban október 30-án dr. Pető Mária régész, a Budapesti Történelmi Múzeum munkatársa tartott előadást "Rómaiak Pannóniában. Magyarország római emlékei" címmel. A XX/2-es könyvtárban október 23-án híres íróink életéről rendeztek vetélkedőt. A XX/4-es könyvtárban október 11-én meteorológiai foglalkozást tartottak.

A XXI/2-es könyvtárban október 25-én bábokat készítettek és mesét dramatizáltak.

A FELNÓTT KÖNYVTÁRAKBAN

A X. kerületi főkönyvtárban október 3-án Nyuzó Eszter és Renter Lajos előadása hangzott el "Századvég és avantgarde" címmel. Október 5-én Kassák Lajosról emlékeztek meg az I. László Gimnázium negyedikesei. 19-én "Énekek éneke" címen a Bibliát tárgyaló előadássorozat 2. részére került sor. 25-én a személyi számítógéppel foglalkoztak. Október 30-án "Vallomások a grafikáról" címmel filmvetítéses előadásra került sor az artotéka anyagából rendezett

A postaköltségek kiméltése céljából a hálózat postája számára korábban használt szekrényeket rövidesen a kézbesítők szobájában helyezzük el a pénztárral szemben levő helyiségben. A nehezebb súlyú küldeményeket a menetrend szerint járó autóval fogjuk kiküldeni.

A szeptember 30-i vezetői értekezlet megvitatta a tanulmányaikat befejező dolgozók béremelésére kidolgozott javaslatot, amely az ediginél magasabb fizetési korrekciót biztosít a különböző szintű iskolai végzettséget megszerzők számára. A javaslat a bizalmi testület vitája után válik véglegessé.

A külföldi szociológiai folyóiratok feltárása alapján kialakított gépesített SDI szolgáltatásunkban 1985. január 1-től csökkentjük az annotációk mennyiségét, u-

kiállításán. Október 31-én mutatták be a "Kőbánya története" című diapozitív sorozatot.

A XI. kerületi főkönyvtárban október 27-én dr. Szörényi László irodalomtörténész tartott előadást a realizmus irodalmáról.

A XIII. kerületi főkönyvtárban október 4-én a trójai mondakörrel foglalkoztak. 17-én Kőrösi Csoma Sándorra emlékeztek. Október 22-én Szilassy János, a Corvina Kiadó műszaki vezetője a könyv születéséről tartott előadást "A gondolatól a könyvig" címmel.

A ZENEMŰ- ÉS HANGTÁRAKBAN

A XI. kerületi főkönyvtár zenei részlegében október 1-én, 8-án, 15-én és 29-én került sor Károlyi Pál zeneirodalom óráira. 15-én "100 éves a Magyar Állami Operaház" címmel Szomolányi Gy. István előadása hangzott el. Október 17-én Lukin László a bécsi klasszikusokról beszélt. 29-én a "HI-FI"-klub első foglalkozásának keretében Gajdos Ferenc a mikrofonos felvételekről tartott előadást.

A XIII. kerületi főkönyvtárban október 16-án J.S. Bach Brandenburgi versenyt elemzték Szödy Erzsébet vezetésével. Október 17-én zenei könyvtárosoknak mutatták be a népzenei gyűjteményt. 23-án a XIII. kerületi Úttörőház szervezésében zenei vetélkedőre került sor. November elsején az ütős, huros és fuvós hangszerekről hangzott el előadás.

A XX. kerületi könyvtár zenei részlegében október 1-én a Zenei Világnap alkalmából /valamint a "Hungaroton Hanglezhetek"-éből is/ tartottak foglalkozást.

-y-r

KRÓNIKA

gyanakkor több cimleirással gazdagítjuk.

Az olvasószolgálati osztályon történt átépítés következtében kialakított új helyiségbe költözik a Központi Cimjegyzék. A KC jelenlegi szobájában kap helyet a kötelempéldányok feldolgozása.

A vezetői testület megvitatta az 1985/86-os tanévre szóló továbbtanulási javaslatot, valamint értékelte az Ifjúsági Parlament munkáját.

Október 22-én a hálózatban megkezdődött a "Mit olvas a FSZEK kerületi könyvtárainak közönsége?" című vizsgálat kérdőíves adatfelvétele.

Október 29-én Kiss Jenő főigazgató 6/1984. számú intézkedése a Központi Cimjegyzék munkájának módosításáról rendelkezett.

A FSZEK X. kerületi főkönyvtára és a Központi Antikvárium december 10. és 21. között karácsonyi METSZETVÁSÁR-t rendez a könyvtár ARTOTÉKA gyűjteményében /X. ker. Pataky István tér 7-14./ . Vásárlás minden nap 10-20 óráig, szombaton és vasárnap 10 és 18 óra között.

1984. október 16-a és 31-e között a Majakovszkij utca 34.sz. alatt kiállítás nyílt FENYVES MÁRIA, a XIII/3.sz. könyvtár munkatársának rajzaiból. A megnyitón bevezetőt mondott Szijsz Rezső művészettörténész, és Havas Judit előadóművész működött közre.

SZAKSZERVEZETI HÍREK

A Szakszervezeti Bizottság októberi értekezletén többek között megtárgyalta a Bizalmi Testület következő ülésének napirendi pontjait. Az ülés időpontja: 1984. december 5. délelőtt 10^h. Helye: központi könyvtár olvasóterme.

Október 24-én reggel 8 órakor a központi könyvtár olvasótermében békeröpgyűlést rendeztünk, melyen az Országos Béke-tanács felhívását ismertette Pesti Ernő szb. titkár.

November 10-én, szombaton délután a központi könyvtár olvasótermében névadó ünnepséget rendeztünk. Könyvtárunkból 15 család hozta el gyermekét. A hangulatos rendezvényen kb. százan vettek részt.

November 14-én délelőtt a X. kerületi főkönyvtár adott helyet a már hagyományos nyugdíjas találkozóknak.

Szeptember 24-én a pártvezetőségnek Bánhegyi Gyuláné, a szerzeményezési és feldolgozó osztály vezetője beszámolt az osztály munkájáról, majd a pártvezetőség megvitatta az Ifjusági Parlamentre készült beszámoló tervezetét.

Szeptember 27-én taggyűlésen Terták Elemér György az Országos Tervhivatal munkatársa gazdaságpolitikánk távlati tervezésének kérdéseiről tartott előadást.

Október 30-án Kiss Jenő főigazgató tájékoztatta a taggyűlést a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága elé kerülő, a könyvtár helyzetét megtárgyaló előterjesztésről. Ezt követően Gujgiczter Imréné személyzeti vezető a könyvtár létszámmodelljéről és létszámhelyzetéről számolt be.

November 13-án a pártvezetőség beszámoltatta a KISZ titkárt az 1984-ben végzett munkáról, majd az szb. titkárt az elmúlt öt évben végzett munkájáról.

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
XIII. KERÜLETI FŐKÖNYVTÁR
– ZENEMŰTÁRA
XIII. Dagály u. 9.

Szeretettel meghívja

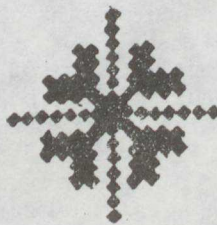
1984. november 22-én fél 6-ra

DOMOKOS PÁL PÉTER

A MOLDAVI CSÁNGÓK TÖRTÉNETÉRŐL,
NÉPSZOKÁSAIRÓL ÉS ZENÉJÉRŐL
szóló előadására

Közreműködik:

FARAGÓ LAURA

SZEMÉLYI HÍREK

K i t ü n t e t é s

November 7-e alkalmából Hargitai Nándorné elvtársnőnek az Elnöki Tanács a MUNKA ÉRDEMREND ezüst fokozata kitüntetést adományozta.

Hajduné Drechsler Ágnes, a központi könyvtár főmunkatársa, nyugállományba vonulása alkalmából KIVÁLÓ MUNKÁÉRT kitüntetést kapott.

J u t a l m a z á s

November 7-én jutalmat kapott 655 dolgozó /2,533.000.-Ft/.

V é g l e g e s i t é s

Fehér Edit, Haag Beatrix, Pallagi Erzsébet és Sándorfi Mária /hálózati és felügyeleti osztály/, Madarász Gyöngyi /V. kerületi főkönyvtár/, Hullám Zsuzsanna, Kalacsi Zsuzsanna és Németh István /XI. kerületi főkönyvtár/, Horváth Irén /XXI. kerületi főkönyvtár/.

Á t h e l y e z é s

Jenny Katalin könyvtárost a szerzeményezési és feldolgozó osztályról a zenei gyűjteménybe és Tóth Gáborné könyvtárost a hálózati és felügyeleti osztályról a szerzeményezési és feldolgozó osztályra helyezték át.

Ú j m u n k a t á r s a k

Hajdu Katalin könyvtáros /XI/6. kerületi könyvtár/ és Pozsik Andrea könyvtáros /Mozgókönyvtár/.

K i l é p t e k

Gérnyi Ferencné mb. fiókvezető /XX. kerületi könyvtár 27. sz./ és Romoda Klára könyvtáros /XIV. kerületi főkönyvtár/.

S z ü l e t é s

Marchányé Szalai Ottiliának /III. kerületi főkönyvtár/ Zsuzsanna nevű kislánya, Németh Csabáéknak /XIII. kerületi főkönyvtár/ Ákos nevű kisfiuk és Stemplerné Szupinger Gizellának /pénzügyi osztály/ Géza nevű kislánya született. A szülőknek és a kisbabáknak jó egészséget kívánunk!

CSANÁDI KÁROLYNÉ

1915-1984

Váratlanul és csendben távozott közülünk.

1958-tól volt a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársa. Több kerületi könyvtárban dolgozott, ahol pontos, lelkiismeretes munkájáért mind a dolgozók, mind az olvasók becsülték. 1963-1976-ig /nyugdíjba vonulásáig/ a központi duplum raktár vezetőjeként kitűnő szervezőkészséget, töretlen munkakedvet tanusított. Tevékenységét hálózatszerte ismerték és becsülték. Éveken keresztül a szakszervezeti bizottságban mint kulturfelelős vállalt feladatot. Munkája elismeréseként megkapta a FSZEK Kiváló Dolgozója és két ízben a Szocialista Kulturáért kitüntetést.

Emlékét kegyelettel őrizzük.

	munkakör	végzettség
III/4. sz. gyermek fiókkönyvtár	gyermekkönyvtáros	felsőfoku
IV. ker. főkönyvtár gyermekrészlege	gyermekkönyvtáros	felsőfoku
XII. ker. főkönyvtár	könyvtáros	felsőfoku
XIII. ker. főkönyvtár	fonotékás	közép- vagy felsőfoku zenei ismerettel
XVII. ker. főkönyvtár	könyvtáros	középfoku
XVIII. ker. főkönyvtár /épülő/	tájékoztató könyvtáros 3 szakképzett könyvtár- kezelő	felsőfoku 10 hónapos tanfolyam
XX/1. sz. könyvtár	feldolgozó könyvtáros	közép- vagy felsőfoku
XXI. ker. épülő fiókkönyvtár szerzeményezési és feldolgozó osztály	gyermekkönyvtáros osztályozó	felsőfoku felsőfoku + angol vagy német nyelvtudás
mozgókönyvtár	könyvtáros /300 Ft.munkaköri pótlék/	középfoku

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
ZENEI GYŰJTEMÉNYE
(Bp. V. Fehérhajó u. 5.)

M Ű S O R

tisztelettel meghívja Önt és családját

1984. december 12-én, szerdán
du. 6 órakor kezdődő

HANGVERSENYÉRE

Közreműködnek:

DANYILOVA GALINA - hegedű
BARTOS CSABA - gordonka
IVANYICKAJA IRINA,
HAJDÚ ROLAND - zongora

Haydn Esz dur trió No. 23.

(Danyilova Galina,
Bartos Csaba,
Hajdú Roland)

Bach Olasz koncert

(Ivanyickaja Irina)

Mozart B dur trió KV. 502.

(Danyilova Galina,
Bartos Csaba,
Hajdú Roland)

